

DIE VIGESIMA OCTAVA AUGUSTI.

357

AUCTORE
J. S.

A te liber conscriptus contra Sermonem Arianorum, de quo num. 519.

Anno 419 Augustinus affixit concilio Carthaginensi vi. Scribit Hesychio prolixiorum epistolam 80, nunc 199, de fine seculi; libros de Nuptiis & concupiscentia contra Pelagianos ad comitem Valerium, quorum postremus videtur scriptus anno sequenti; in Scripturam sacram Locutionum libros septem, & iocundem Questionum; libros quatuor de Anima & ejus origine contra Victorium, & demum ad Pollentium duos libros de Conjugii adulterinis. Comm. § 48.

Thōs certum tempus. lictē certum tempus.

Anno 420 Sanctus componit duos libros contra Adversarium legis & prophetarum: Contra Gaudentium Donatistarum libros item duos, & alterum contra Mendacium. Comm. num. 523, 468, 525. Eodem anno edit libros duos ad Bonifacium Papam contra duas Epistolas Pelagianorum. Comm. num. 494. Accedunt epistola sequentes, nimis 61, nunc 204, ad Dulcitudium tribunum de Donatistis; 146, nunc 205, ad Confessum interrogata; 270, nunc 206, ad Valerium; & forsan 253, nunc 235, ad Ceretium de fraudibus Priscillianarum.

B Anno 421 scribit libros sex contra Julianum Pelagianum, quos cum epistola prefixa transmittit Claudio episcopo. Victorinum seddiaconum Manichaeum denuntiat Deuterio episcopo per epistolam 74, nunc 65. Comm. num. 495 & 414.

Anno 422 Sanctus scribi Enchiridion ad Lantrenium, & hoc vel sequenti librum de Cura pro mortuis ad Panlinum. Circa hoc tempus agitata est causa Antonii Fussalensis episcopi, de qua Comm. § 49: de illis § 48.

Anno 423, aut circa id tempus, Sanctus dat litteras ad Calestinum Papam de causa memorati Antonii. Editores Benedictini petant circa eamdem annum scriptas esse sequentes epistolas, nimis 209, nunc 208, ad Feliciam virginem; 87, nunc 210, ad Felicitatem & Rusticum; ac 109, nunc 211, ad monachas. Posterior hac concordiam monialibus, que tumultuata erant, commendata, vixaque regulam iisdem prescribit. Vide dicta num. 369 & seqq.

Anno 424 componit librum de Octo Dulcitiis questionibus. Comm. num. 649. Circa idem tempus Tillemontius art. 317 collocat prolixam epistolam contra Vitaliem Semipelagianorum prodromum, qua olim 107, nunc est 217. At Benedictini in Vita lib. 8, cap. 7 scriptam putant circa annum 427. Comm. § 36. Sanctus hoc vel sequenti anno accepit reliquias S. Stephanus protomartyris. Cum sub finem hujus anni in monasterio Hipponeensi obiisse aliquis cum pecunia sibi renta, quam ecclesia legabat, Sanctus illam respnuit, clericos vita communis arctius alligat, clero ejecutus omnes, qui aliquid deinde haberent proprii. Demum, ut scandalum excitato mederetur, duos sermones de suo seruorumque statu ad populum instituit. Sunt bi inter sermones de Divis 49 & 50, in nova editione 355 & 356. Posterior dictus est post Epiphaniam anni sequentis.

706. Anno 425 scripta videtur epistola 103, nunc 212.

C omnibus affectu figurari nequeat. Anno 426 adfēs ordinationi episcopi Milevitani: Eradium vel Eraclium sibi successorem designat, in eumque administrationem transfert. Comm. § 50.

Anno 427 discordia oritur inter monachos A-drametinos ex scriptis Augustini male intellectis: de qua monitus Sanctus, scribit ad eos epistolam 46, nunc 214: deinde librum de Gratia & li-

bero arbitrio, quem cum epistola 47, nunc 215, ad ipsos mittit: ac demum librum de Correptione & gratia. Comm. num. 495. Leporius operā S. Augustini inducitur ad errores suos de Incarnatione & gratia publicè retrahendos. Comm. num. 668. Bonifacius comes Actii dolo his imperiū declaratur: Sanctus, ut illum in viam reducat, scribit ei pulcherrimam epistolam olim 70, nunc 220, qua etiam sequenti anno potest esse scripta. Circa hoc tempus scripta fortassis epistola 208, nunc 218, ad Palatinum.

Anno 428 Sanctus componit libros Retractationum, & Speculum. Comm. § 51. Inchoat Opus imperfectum contra Julianum: confert cum Maximino Ariano, quem anno sequenti refutat duobus libris. Comm. num. 496 & 518. Hoc vel sequenti anno Vandali Africam ingrediuntur, quam miserere populantur.

Anno 429 monitus Augustinus per Prosperum & Hilarium de exortis in Gallia Semipelagianis, contra eos scribit librum de Praedefinitione Sanctorum, & de Doно perseverantiae. Comm. § 36. Rogatus à Quodvultdeo inchoat Opus de Hæresibus; sed solum librum primum absolvit. Comm. à num. 679. Alypius scribit de miraculosa conversione Discorsi epistolam 67, nunc 237: ac geminam Dario comiti, videlicet 262 & 264, nunc 229 & 231: posteriori addit libros Confessionum. Hoc item aut sequenti anno scripta epistola 180, nunc 228, quā docet, quandomnam episcopis liceat fugere.

Anno 430 Bonifacius comes, jam imperio reconciliatus, confligit adversum Vandals, vi Elusque Hipponem se recipit. Hinc urbs obdetetur à Vandalis. Augustinus interim, nihil remittens de consuetis pro Ecclesia laboribus, tempore obdisionis morbo corripitur supremo, ac pīe moritur xxviii Augusti.

§ LIV. Aliqua incerta, quæ posteriores scriptores de Sancto adhuc vivente narrant.

Q uandoquidem res gestas S. Augustini, antiquorum scriptis consignatas, usque ad beatam Sancti mortem prosecuti sumus, refat ut sa-ela quadam coevorum autoritate carentia, & a posterioribus solūm relata scriptoribus, hoc loco examinemus, ut studiosus lector intelligat, quantum illa fidei mereantur. Petrus de Natalibus Equilinus episcopus in Catalogo Sanctorum lib. 7, cap. 128 ad propositum nostrum habet sequentia: Fertur de eo, quod cū librum de Trinitate compilare cogitaret, transiens juxta litus, vidit puerum, qui foveam parvam in littore ficerat, & cochleā aquam de mari haustam in foveam mittebat. Et cū Augustinus puerum interrogasset, quid faceret: respondit puer, quod mare disponuerat cochleā exsiccare, & in foveam illam mittere. Cūque hoc Augustinus impossibile esse diceret, & simplicitatem pueri rideret: puer ille ei dixit, quod possilius sibi esset hoc perficere, quam Augustino minimam partem mysteriorum Trinitatis in libro suo explicare, assimilans foveam codici, mare Trinitati, cochleam intellexit. Ei Augustini: quo dicto puer disparuit. Augustinus autem ex hoc se humiliavit, & librum de Trinitate, oratione præmisla, utcumque potuit,

Historium
cula de pue-
ro, Augu-
stino appa-
rente, &
aquam ma-
ris exaltau-
riente,

358 DE S. AURELIO AUGUSTINO EP. ET ECCL. DOCT.

AUCTORE
J. S.

*fabulosa vi-
detur &
an quis est
incivita:*

compilavit. Idem refert Ambrosius Staibano in Templo Augustiniano cap. 8, citans plures medii aevi scriptores. Accedit Ludovicus Torellus in sculis Augustinianis Italico scriptis ad annum 388 num. 12 & 13, multique alii neoterici.

708 Verumtamen factum istud non solum difficitatem patitur ex antiquorum omnium scriptorum silentio, sed vel maxime suspectum redditur ex loco & tempore, quo istud volunt contigisse. Scribunt enim visionem Augustino oblatam ad litus maris Thufci prope Centumcellas, nunc Urbe Vitem, & vulgo Civita Vecchia dictam. Affirmat Torellus ibidem in ecclæsi quadam legi hac verba: Sive viator es, five inquinilus, Eremitarum venerare domum; venerare facillum, ubi perfulgidum illud Ecclesiæ Christi lumen Augustinus egregium Trinitatis Opus inchoavit, quod mirifice celesti pueri, juxta Bertaldi litus apparetis, oracula intermissum in Aphrica tandem jam senex absolvit. Eundem locum designat Volaterranus ibidem citatus, aliisque: & sane inscriptio illa, que styli non est medio evo usitata, satius infinita; illam esse Augustinianorum opinionem. Tempus vero illud assignant, quo Sanctus

B post conversionem suam in Italia manst., & Torellus quidem eundem annum 388, quo in Africam est reversus. Volum igitur S. Augustinum paulo post conversionem suam, dum sacris Literis minus adhuc erat imbutus, inchoasse libros difficillimos de scibili SS. Trinitatis mysterio, quod non minus à verisimilitudine recedit, quam alienum erat à modestia prudentiae Augustini, qui solitè semper consideravit, quid ferre recuarent, quid valerent humeri. Porro Sanctum inchoasse libros de Trinitate jam episcopam, docet ordo, quem in scriptis suis retrahit, servavit, cùm lib. 2 non recenset libros, nisi in episcopatu elaboratos; hos tamen ibidem collocet post alias multos cap. 15, non eo, quo absoluti sunt, ordine, sed quo inchoati. Quapropter considerare poteris studiosus lector, quid toti isti bifloriuncula de apparente pueri fidei debeatur, cum antiquis omnibus incognita sit, suisque temporibus tam male divisiva.

C *alia fabella
ridiculè
confusa:* 709 Memoratus Torellus ad eundem annum 388 num. 76 S. Augustinum, ex Italia in Africam discedentem, Calarim in Sardiniam venisse scribit, ibique miro inclaruisse prodigo. Ignorunt iter illud Sardinicum veteres, aut certe non commemorarunt; ac ne illi quidem recentiores, qui majore cura reverentur certa ab incertis, inter quos Rovius, qui lib. 1, cap. 1, § 36 Augustinum relâ ex Italia deducit in Africam. Verumtamen Torellus, non modo in Sardinia fuisse Sanctum contendit, sed etiam curasse, ut prope Calarim medicina confronneretur monasterium. Perduxerant, inquit, operarii muros monasterii & ecclesiæ ad eam altitudinem, ut trabes iii imponi jam deberent. Inter trabes autem unam, in altum jam levataam, invenerunt iusto breviorem, quam deorsum demiserunt trifiles. Id intuens Augustinus, præcepit uni è suis, ut trabem ab una parte apprehenderet, ipse vero trabis partem alteram affumperit: tunc ambo viva fide trabentes effecerunt, ut trabes illa iustam acciperet longitudinem. Deo miraculose id operante. Afferi pro illo prodigo traditionem communem; & duos scriptores neotericos, videlicet Dionysium Bonfani, & Martinum Cariglio, quos vult omni exceptione esse maiores; addens idem à pluribus esse scriptum, ex quibus duos hocse, ut probatissimos, elegit. Subris, fateor, scribens hanc

fabellam, nec necesse est eam operoè refutare, cum sponte sua collabatur, licet illam tanto ardore defendat Torellus, acsi pro aris ac focis pugnaret. Sane ignorare debet S. Augustini modestiam, qui existimat, eum non diu post conversionem suam tam mira patrare voluisse prodigia, cum humillimus Presul extremo correptus morbo induci vix posset, ut egrorani manus imponebat. Merito igitur contemnuntur hujusmodi prodigia, que sine antiquorum testimonio ex fama populari narrantur à scriptoribus neotericis. De trabe tamen Calari servata agetur postmodum.

710 Laudatus Equilinus adductus ante verbis *tertia nibilo
verisimi-
lior:* subdit sequentia: Mulier quædam afflita ad Augustinum accessit, ut ejus consilium imploraret: quem studentem inveniens salutavit; nec ille ei quidquam respondit. Quia propriez accedens, negotium suum ei explicavit: sed nec ille se converti, nec verbum protulit. Unde mulier amplius contributa discelit. Sequenti die, dum mulier Augustinum celebranti assistet; cum Corpus Dominicum elevasset, ipsa ante tribunal Trinitatis in spiritu rapitur, ubi vidit Augustinum de Trinitatis gloria attentissime disputantem; dictumque est ei, quod, cum ad Augustinum acceperat, ille sic attentissime de Trinitate disputabat: ideoque quod ibi fuisset, non adverterat: sed ad ipsam secure rediret, & salubrem consiliatorem inveniret. Quod illa ad se rediens fecit, & Augustinum clementissimum invenit. Idem habet Jacobus de Voragine cap. 119. Verum hoc factum non modo antiquorum caret auctoritate: sed relatum quoque est modo non verisimili. Cum enim Sanctus cantissimi ageret cum feminis, non est credibile, nullas umquam ingressas esse locum, ubi studebat; nisi ille premonitus saltum esset, & afferenter ali. Hoc igitur fabulæ potius annumeret, quam veris historiis.

711 Memoratus supra Staibanus cap. 9 nar-
rat, Christum Dominum Augustino, degenti in antiquorum
solitudine, apparsisse specie pauperis, cui ille pe- ouñoritate
des laerit: disparentemque Christum Auguftino
dixisse hec verba: Magne pater Augustine, Fi-
lium Dei in carne hodie videre meruisti. Hoc, in-
quit, referit Jordanus de Saxonia in sermone quo-
dam, quem ex libro quoddam S. Prospere Aqui-
tani fecit de S. Augustino, & confirmatur à Fer-
rando Hispano. Ita quidem Staibanus, eadem-
que fusus Torellus ad annum 390 num. 19. Sed
nec in Operibus S. Prospere, nec in Vita S. Au-
gustini, quam scripti Jordanus de Saxonia, nec
apud illos scriptores antiquos, de mirabili hac
visione quidquam memoratum invenio, ita ut si-
dem habere nequeam relatis à Staibano, donec
certioribus documentis fulciantur: nam ex Sermo-
nibus Jordani de Saxonia plura referuntur, que
egre fidem invenient,

712 Addit præcedentibus memoratus Equili-
nus: Miraculorum quoque gloriâ claruit: nam
in libro xxxii de Civitate Dei duo miracula de se
quasi de alio loquens recitat. Quorum primum
est: quia cum virginem quamdam demoniacam
oleo perunxit, & pro ea orasset, ipsam ab im-
mundo spiritu liberavit. Pro alio etiam adolescen-
te, quem non vidit, oravit; & ille continuò
demonio, qui eum obsidebat, caruit. Cum qui-
dam fistulam patiens incidi deberet; Augustinus
unâ cum ipso infirmo, & pro eo oravit; & ma-
nus sine incisione aliqua sanus repertus fuit. Ea-
dem miracula indubitantur Augustino attribuit
Jacobus de Voragine in Legendis Sanctorum cap.
119. Verumtamen res non videtur omnino certa,
ut

*miracula
Augustino
ab aliqui-
bus attribu-
ta;*